

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-453-5-33>

**THE NEED FOR STATUTORY REGULATION
OF THE MAIN AREAS OF STATE POLICY
ON CIVILIAN FIREARMS CIRCULATION**

**НЕОБХІДНІСТЬ ЗАКОНОДАВЧОГО ВРЕГУЛЮВАННЯ
ОСНОВНИХ НАПРЯМІВ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ
У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ОБІГУ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ**

Kryvenko O. M.

*advisor to the Commander
of the National Guard of Ukraine,
PhD in Law, Senior Lecturer
at the Department of Military Law
National Defence University of Ukraine*

Кривенко О. М.

*радник командуючого
Національної Гвардії України,
кандидат юридичних наук, доцент
кафедри військового права
та правоохоронної діяльності
Національного університету оборони
України*

Законодавче закріплення меж державної політики у сфері цивільного обігу зброї – це фундамент, на якому має ґрунтуватись нормативно-правове забезпечення формування та реалізації державної політики в указаній сфері. Нажаль, вимушені констатувати, що сьогодні, незважаючи на активну законопроектну роботу, ВРУ так і не було ухвалено єдиного законодавчого акту про обіг зброї, і всі суспільні відносини в цій сфері продовжують регулюватись виключно підзаконними нормативно-правовими актами. Таку ситуацію не можна визнати прийнятною. Межі державної політики у сфері обігу зброї мають визначатись виключно в законодавчому порядку, оскільки лише такий підхід здатен забезпечити єдність та скоординованість дій усіх суб'єктів адміністративно-правового механізму формування та реалізації державної політики в аналізованій сфері.

Питання необхідності законодавчого врегулювання сфери цивільного обігу зброї було актуальним від самого моменту проголошення незалежності України. Після прийняття Конституції України, в якій закріплено основні права і свободи громадян, в тому числі право на громадян на самозахист (ст. 27), законопроектна робота значно активізувалась, і вже через два роки в ВРУ було зареєстровано перший законопроект «Про зброю» [1]. Незважаючи на всі переваги, він мав і цілий ряд недоліків, найбільш суттєвим з яких, на нашу думку, слід вважати відсутність норми, яка б чітко окреслювала межі державної політики у сфері обігу зброї. Протягом наступних 20 років у ВРУ було

zareєстровано ще майже два десятки законопроектів, які були спрямовані на врегулювання суспільних відносин у сфері обігу зброї. Водночас, напрями державної політики в зазначеній сфері жоден із них не визначав.

У вересні 2019 р. у ВРУ було зареєстровано законопроект № 1222-1 «Про обіг зброї» [2], найбільшим досягненням якого є те, що в ньому вперше окреслено межі державної політики у сфері обігу зброї. Однак, варто відмітити, що даний законопроект у сесійній залі не розглядався і був повернутий ініціаторам на доопрацювання. У подальшому, на розгляд ВРУ було внесено ще декілька законопроектів, які були спрямовані на регулювання суспільних відносин у сфері обігу зброї. З позитивного боку слід відмітити той факт, що всі вони містили окрему статтю, присвячену визначенню напрямів державного регулювання в зазначеній сфері. Нажаль, обмежений обсяг даної публікації не дозволяє нам детально проаналізувати всі ці законопроекти, а тому нижче пропонуємо зупинитись лише на Проекті Закону України «Про право на цивільну вогнепальну зброю» № 5708 (далі – Законопроект), який 6 лютого 2024 р. було включено до порядку денного ВРУ для розгляду у другому читанні [3].

Основні напрями державної політики у сфері обігу зброї визначаються в ст. 4 Законопроекту, в якій зазначається, що державна політика у сфері цивільного обороту вогнепальної зброї та бойових припасів до неї спрямовується на: 1) визначення принципів, підстав та порядку цивільного обороту вогнепальної зброї та бойових припасів до неї в Україні; 2) встановлення державного нагляду та контролю за обігом вогнепальної зброї та бойових припасів до неї в Україні і додержання законодавства про їх цивільний оборот; 3) запобігання незаконному обігу вогнепальної зброї та бойових припасів до неї; 4) встановлення правил цивільного обороту вогнепальної зброї та бойових припасів до неї в Україні; 5) встановлення вимог безпеки та технічних вимог до вогнепальної зброї та бойових припасів до неї; 6) виведення вогнепальної зброї та бойових припасів до неї з незаконного обігу; 7) встановлення юридичної відповідальності за порушення законодавства у сфері цивільного обороту вогнепальної зброї; 8) розвиток міжнародного співробітництва у сфері контролю за цивільним оборотом вогнепальної зброї [3].

Аналіз наведених вище положень дозволяє нам зробити висновок про те, що в Законопроекті № 5708, на відміну від Законопроекту № 1222-1, питання визначення напрямів державної політики у сфері обігу зброї врегульовано більш системно та комплексно. Однак, на цьому його позитивна характеристика вичерпується. Значно більше уваги необхідно присвятити характеристиці його недоліків, без

усунення яких ухвалення відповідного законопроекту буде недоцільним, а застосування його окремих положень на практиці – неможливим.

У першу чергу варто звернути увагу на той факт, що деякі напрями державної політики у сфері обігу зброї, які визначені в ст. 4 Законопроекту, не знайшли свою належну деталізацію в інших його положеннях. Зокрема, мова йде про «принципи» та «підстави» цивільного обороту вогнепальної зброї та бойових припасів до неї; «вимоги безпеки» та «технічні вимоги» до вогнепальної зброї та бойових припасів до неї; «виведення з незаконного обігу» вогнепальної зброї та бойових припасів до неї тощо. Очевидно, що така неповнота Закону негативно позначиться на якості адміністративно-правового регулювання сфери цивільного обігу зброї і стане основною причиною виникнення численних правових прогалин.

Наступним недоліком Законопроекту є те, що деякі визначені в ст. 4 напрями державної політики у сфері цивільного обороту вогнепальної зброї не узгоджені із назвою Законопроекту та визначеною в ст. 2 сферою його дії. Нагадаємо, що в редакції, підготовленій до розгляду в другому читанні, Законопроект має назву «Про цивільний оборот вогнепальної зброї». В його преамбулі зазначається, що «цей Закон регулює суспільні відносини, що виникають під час цивільного обороту вогнепальної зброї, її частин, бойових припасів до вогнепальної зброї та їх компонентів, конструктивно схожих зі зброєю виробів, визначає правовий режим власності на вогнепальну зброю, її частини, бойові припаси до вогнепальної зброї та їх компоненти, конструктивно схожі зі зброєю виробу, встановлює основні права та обов'язки фізичних і юридичних осіб у процесі поводження з ними, а також регулює інші суспільні відносини, що безпосередньо з цим пов'язані, у тому числі відповідно до міжнародних зобов'язань України» [3]. Як можна помітити, сфера дії майбутнього Закону поширюється не лише на «вогнепальну зброю та бойові припаси до неї» (як це зазначається в ст. 4), але також і на «її частини», «компоненти до бойових припасів до вогнепальної зброї», а також «конструктивно схожі зі зброєю виробу». Відразу ж зауважимо, що даний недолік характерний не лише для ст. 4 Законопроекту, але й для багатьох інших його положень, що обумовлює необхідність їх комплексного доопрацювання та узгодження між собою.

Ще одним недоліком Законопроекту є нечіткість формулювання деяких напрямів державної політики у сфері цивільного обороту вогнепальної зброї. Так, наприклад, в ст. 4 Законопроекту зазначається, що така державна політика спрямована на «визначення ... порядку цивільного обороту вогнепальної зброї та бойових припасів до неї

в Україні» (п. 1 ч. 1), а також на «встановлення правил цивільного обороту вогнепальної зброї та бойових припасів до неї в Україні» (п. 4 ч. 1). Загальновідомо, що будь-який «порядок» включає в себе певні «правила», а відтак ці два напрями державної політики співвідносяться між собою як ціле та частина, що нівелює потребу в їх відокремленому законодавчому закріпленні. Теж саме стосується і «встановлення державного нагляду та контролю за обігом вогнепальної зброї та бойових припасів до неї в Україні і додержання законодавства про їх цивільний оборот» (п. 2 ч. 1), основним завданням якого є «запобігання незаконному обігу вогнепальної зброї та бойових припасів до неї» (п. 3 ч. 1).

І останнє, на що варто звернути увагу під час аналізу визначених Законопроектом напрямів державної політики у сфері цивільного обігу вогнепальної зброї, це офіційне закріплення далеко не повного переліку основних напрямів такої політики. Зокрема, належного законодавчого закріплення не отримали такі важливі напрями державної політики в аналізованій сфері, як: 1) визначення правового режиму власності на вогнепальну зброю; 2) визначення правового статусу суб'єктів реалізації державної політики у сфері цивільного обігу зброї; 3) визначення обмежень прав і свобод фізичних і юридичних осіб у сфері цивільного обігу зброї; 4) визначення гарантій реалізації фізичними та юридичними особами наданих їм прав у сфері цивільного обігу зброї тощо. Це далеко не повний перелік напрямів державної політики у сфері обігу зброї, які не знайшли свого закріплення в тексті Законопроекту. Значна кількість аспектів ще потребує детального вивчення та належного наукового обґрунтування.

Література:

1. Проект Закону України «Про зброю» : № 1032 від 13.05.1998 р. Ініціатор законопроекту – Пустовойтенко В.П. (Кабінет Міністрів України). Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=3884
2. Проект Закону України «Про обіг зброї»: № 1222-1 від 20.09.2019 р. Ініціатори законопроекту : Бакумов О. С., Медяник В. А., Сущенко П. М. та ін. Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=66918
3. Проект Закону України «Про право на цивільну вогнепальну зброю» № 5708 від 25.06.2021 р. Режим доступу: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/27190>